

Deanu ja Várjjat Museasiida
Tana og Varanger Museumssiida
Teän da Va'rijjel Mu'zeisiida

Årsmelding 2023

Stiftelsen Tana og Varanger Museumssiida er glad for å kunne presentere årsmeldinga for 2023.

Våre 14 ansatte jobber iherdig med alt fra å registrere gjenstander, planlegge og montere utstillinger, holde foredrag, økonomioppgaver, arkivere, forske og ikke minst lage formidlingsopplegg for barn og unge. Barn og unge er en prioritert målgruppe for oss. Å kunne lage spennende faglige opplegg basert på lokal kultur bidrar til «synliggjøring og utvikling av samisk identitet og språk» som er vektlagt av Saviomusea, som har flere opplegg også til «Den Kulturelle Skolesekken» (DKS). Vi sier ofte at barn og unge er fremtiden. Fra museenes side er de prioritert her og nå, bidrag til dannelse av forståelse av egen kultur, språk og samfunn.

Det er mange grunner til at vi er fornøyde, og i kortform vil jeg trekke frem følgende:

- Besøksrekord for Ä'vv Saa'm Mu'zei
- Ny utstilling på Saviomusea
- En flott feiring av 40-årsringen Várjjat Sámi Musea
- Stort engasjement for samlingen forvaltet av Deanu Musea

Vi nærmer oss de gode besøkstallene fra før koronaens tid, da vi i 2019 hadde nær 32 000 besøkende, har vi i 2023 27 831 besøkende. Likevel skal jobbe hardt i de neste årene for å nå enda flere med de interessante historiene fra Norges mest spennende område!

Gjennom hele året har ansatte og styret jobbet med strategiplan. Strategiplanen skal peke ut retning, og gi føringer for våre prioriteringer for arbeidet med å nå målene våre, som er nedfelt i stiftelsesvedtektene våre:

«formål å bidra til at samisk identitet, språk og kulturtradisjoner dokumenteres, synliggjøres og utvikles»

I arbeidet med strategiplanen, har vi også gjennomgått alle deler av stiftelsen. Vi har gjennomført en omorganisering, for å kunne prioritere ressursene til mest mulig faglig rettet arbeid. Administrasjonen skal ta en

større del av personalarbeid og -forvaltning. Alt er ikke på plass, men det blir viktig å følge dette tett opp i 2024.

Et resultat av strategiarbeidet er også en nødvendig revidering av vedtektene, slik at disse er i tråd med den utviklede praksisen som utviklingen av den konsoliderte museumsenheten har gjennomgått.

Vi er en viktig del av det samiske samfunnet, og de eneste samiske institusjonene i vårt område. Vi samlet oss om en støtteuttalelse til Fosenaksjonen, og bidro til støttekonsert. Slik viser vi også vårt samfunnsansvar.

Varangerbotn, 5.3.2024
Mariann Wollmann Magga
direktør

Deanu ja Várjjat Museasiida
Tana og Varanger Museumssiida
Teän da Va'rrjel Mu'zeisiida

1. Organisasjon

Stiftelsen Deanu ja Várjjat Museasiida/Tana og Varanger museumssiida (DVMV/TVM) ble godkjent som stiftelse 12. juli 2010. Formålet er museumsdrift. Fra 2019 har stiftelsen også et skoltسامisk parallellnavn: Teän da Va'rrjel Mu'zeisiida.

Stiftelsen ble etablert av Sametinget, Tana kommune, Nesseby kommune og Sør-Varanger kommune. I stiftelsen inngår Deanu Musea, Várjjat Sámi Musea, Ä'vv Saa'mi Mu'zei og Saviomusea.

Stiftelsen har hovedkontor på Várjjat Sámi Musea i Varangerbotn.

(foto: Bjarne Riesto)

1.1. Utvikling av driftsorganisasjon

DVMV ble konsolidert med 4 samiske museer med det formål å være en felles driftsorganisasjon for de samiske museene øst i Finnmark

Arbeidet med å etablere gode driftsrutiner er en kontinuerlig prosess. I 2023 har stiftelsen arbeidet med ferdigsstillelse av strategiplan, der både styret og de ansatte har bidratt. I strategiplanen vil både gjennomgående planverk for hele stiftelsen og handlingsplaner for virksomheten vektlegges.

Vi har inngått bedriftshelsetjenesteavtale med Hemis.

1.2. Styrets virksomhet

Styret i DVMV har hatt følgende sammensetning:

Styreleder Solveig Ballo, Tana – valgt for perioden 2022 – 2024

(Oppnevnt av Sametinget)

Personlig vararepresentant Jovna Vars Smuk

Nestleder Hartvik Hansen, Tana – valgt for perioden 2020 – 2023

(oppnevnt av stifterkommunene)

Personlig vararepresentant Hanne Iversen Noste, Nesseby

Styremedlem Kjersti Schanche, Nesseby – valgt for perioden 2020 – 2024

(Oppnevnt av Sametinget)

Personlig vararepresentant Bjarne Johansen, Tana

Styremedlem Tove-Lill Labahå Magga, Sør-Varanger – valgt for perioden

2020 – 2023 (Oppnevnt av stifterkommunene)

Personlig vararepresentant Harald Sunde, Sør-Varanger

Styremedlem Liv Astrid Kvammen Svaleng – valgt for perioden 2021 – 2025 (ansattrepresentant)
Personlig vararepresentant Claus Pettersen.

Styret har i perioden hatt 5 ordinære styremøter. Totalt er det behandlet 49 saker.

1.3. Antall ansatte og deres arbeidsoppgaver

DVM har i 2023 sysselsatt totalt 28 ansatte, herav 13 fast ansatte.

Det har vært 16 midlertidig ansatte, der fordelingen er 19 kvinner og 6 menn.

Alle de faste ansatte har museumsfaglig eller administrativ kompetanse innenfor museumssiidaens innsatsområder.

Administrasjonen har 2,3 årsverk. Direktør og økonomikonsulent er 100% stillinger, og kontomedarbeider i 30% stilling. Kontomedarbeider har ansvar for fellestjenester som arkiv, sentralbord, nettside mm.

Saviomusea har to fast ansatte (1,5 årsverk) - museumsleder i 100% stilling og en formidler i 50% stilling. Formidler har hatt permisjon siden oktober 2022, og vi har hatt vikar siden februar 2023.

Deanu Musea har to fast ansatte (1,5 årsverk) – en museumsleder i 100% stilling, som har permisjon i ca. 50 %, og en museumsmedarbeider/samlingsforvalter i 50 % stilling.

Várjjat Sámi Musea er det største museet med sine 6 stillingshemler. museumsleder/konservator, konservator/formidler, fagarbeider, kontor-/museumsmedarbeider 70%, 50% samiskspråklig formidler (vakant)

samt museumsmedarbeider/registrator i 20% stilling. Det utgjorde 3,9 årsverk.

Ä'vv Saa'mi Mu'zei har to faste hele stillinger (2 årsverk) – museumsleder og museumsmedarbeider. Museumsmedarbeider har hatt 50% permisjon frem til september, og var i 100% stilling fra oktober. Museet har hatt vikar/prosjektmedarbeider i 100 % fra mars 2023.

Vi har utlyst en rekke sommerjobber, der vi ansatt 10 personer fordelt på 3 museer.

2. Mål og oppgaver

2.1 Vedtektene

Vedtektenes § 2. Formål gir følgende mål for virksomheten:

Deanu ja Várjjat Museasiida/Tana og Varanger Museumssiida/Teän da Va'rrjel Mu'zeisiida(DVMV/TVM) har som formål å bidra til at samisk identitet, språk og kulturtradisjoner dokumenteres, synliggjøres og utvikles. Dette gjøres ved:

- å drive dokumentasjon, bevaring, innsamling, formidling og forskning med utgangspunkt i samisk kultur og historie,
- å arbeide for å øke samlingenes tilgjengelighet for et bredt publikum, og å yte museumsfaglig bistand til andre museer og aktuelle institusjoner.

DVMV/TVM skal vektlegge lokal og regional historie og styrke og videreutvikle hver enkelt museumsenhet innenfor følgende tematiske områder:

- Saviomusea har som hovedmål å forske på, dokumentere, formidle og bevare John A. Savios kunst og livshistorie. Videre vektlegges forskning på eldre samisk kunst og visuelle uttrykk, samt referanseverk av urfolks kunst og kunsthåndverk.
- Deanu musea/Tana museum har som hovedmål å dokumentere samt formidle Tanadalens kultur og da særlig den elvesamiske kultur. I tillegg til den samiske kulturen, skal museet samtidig ivareta den finske og norske kulturtradisjonen i kommunen.
- Várjjat Sámi Musea har som hovedmål å dokumentere, utforske og formidle den sjøsamiske kulturhistoria i Finnmark, med hovedvekt på indre Varanger. Museet vektlegger videre dokumentasjon og formidling av duodji, samisk forhistorie og samisk samtid.
- Ä'w - Saa'mi Mu'zej/Skoltesamisk museum har som hovedmål å arbeide med styrking og bevisstgjøring av skoltesamisk kultur og identitet, samt formidling av den skoltesamiske fortiden og samtiden og også bidra til økt kontakt mellom skoltesamene i Norge, Finland og Russland.

DVMV/TVM skal være åpen for, og medvirke til et nært samarbeid med andre museer, institusjoner og organisasjoner, herunder også næringslivet, og bidra til utvikling av ulike typer nettverk.

DVMV/TVM skal delta i og ta initiativ til internasjonalt samarbeid, spesielt i de samiske bosettingsområdene, men også når det gjelder urfolk og etniske minoriteter i andre områder.

2.2 Museumsetisk regelverk

DVMV/TVM *virksomhet* skal utøves innenfor rammen av ICOMs museumsetiske regelverk som minstestandard formuseumspraksis og

faglig yrkesutøvelse. Dette er også nedfelt i driftsavtaler med Stifter-/eierkommunene.

ICOMs MUSEUMSDEFINISJON

Et museum er en ikke-kommersiell, permanent institusjon i samfunnets tjeneste, som forsker på, samler, konserverer, fortolker og formidler materiell og immateriell kulturarv. Museene er åpne for publikum, tilgjengelige og inkluderende, og fremmer mangfold og bærekraft. De opererer og kommuniserer etisk og profesjonelt, legger til rette for bred deltakelse fra samfunnet og tilbyr varierte opplevelser for utdanning, underholdning, refleksjon og kunnskapsdeling.

2.3 Likestillingsperspektiv

DVMV/TVM er opprettet som en driftsorganisasjon for museer og er underlagt lover og retningslinjer for offentlig forvaltning. Stiftelsen har pr. dato en dårligere kjønnsbalanse blant ansatte enn ønskelig. Det vil være vesentlig ved nyansettelser at man aktivt tilstreber å få flere menn ansatt i Stiftelsen.

3. Stiftelsens virksomhet

DVMV/TVM driver de 4 samiske museene i Øst-Finnmark, etter at konsolidering av museene startet som en følge av museumsmeldinga som kom i 2002, og videre :

St. meld. 49 (2008-2009) *Framtidas museum; Forvaltning, forskning, formidling, fornying* redegjør for bakgrunnen for sammenslåingen av museene ved å vise til museumsdriftens sammensatte og til dels kostbare oppgaver, som å sikre og bevare samlinger og drive kunnskapsbasert og dialogorientert formidlingsaktivitet.

DVMV/TVM sitt nedslagsfelt dekker et geografisk område der to kommuner ligger innenfor og der 1 kommune ligger utenfor det definerte forvaltningsområdet for samisk språk. Museumssiidaen drifter de første samiske institusjonene som er opprettet i en kommune som ligger **utenfor** samisk språkforvaltningsområde, med de utfordringer som dette medfører med 2 samiske språk. Det er også forventninger om at formidling skal gjøres på flere språk enn det vi har mulighet for nå, eks. finsk og tysk.

Museumssiidaen har drevet sin virksomhet på tvers av tre nasjonalstater; Russland, Finland og Norge, og dette har vært en del av museumsidaens rammebetingelser. Dette må sies å ha vært særlig utfordrende i 2023, både grunnet pandemien men ikke minst etter at Russland gikk til krig mot Ukraina i 2022. Sanksjoner og begrensninger i samarbeid gjør at samene i Russland er avskåret fra kontakt med sin(e) egne folkegrupper. Dette har og vil få omfattende negative konsekvenser for utviklinga for av kultur, språk og samfunnsliv i Sápmi. I vår museumssiida er det særlig skoltesamene og skoltesamisk språk og kultursamarbeid som lider under innskrenkingen i samarbeid. Vi har likevel hatt samarbeid med samer fra svensk side gjennom ulike kontaktpunkt og prosjektinitiativ.

DVMV har oppgaver som favner meget vidt. Dette gjelder bl.a. dokumentasjon, utvikling og synliggjøring av flere regionale og lokale samiske kulturtradisjoner, formidling og revitalisering av to samiske språk (nordsamisk og skoltesamisk) samt ulike dialektformer, styrking av samisk identitet i flere lokalsamfunn og ikke minst økt forskning.

Meld. St. 23 (2020–2021) *Musea i samfunnet — Tillit, ting og tid gir imidlertid grunn til optimisme*. Særlig vil vi trekke frem satsing på kunst i nord, til en viss grad på forskning, og ikke minst anerkjennelsen av museene må få planlegge for fremtida, og gjøre de faglige prioriteringene som må tas.

Museet følger også Sametingets rådende museumspolitik og tar utgangspunkt i de fem hovedprinsippene som kommer frem i gjeldende museumsmelding:

- Solid kunnskapsproduksjon
- Relevant formidling
- Heilskapleg samlingsutvikling
- Trygg ivaretaking
- Aktiv samhandling

3.1 Saviomusea/Saviomuseet

Saviomusea er et kunstmuseum som ivaretar kunst av den samiske kunstneren John Andreas Savio. Saviomusea har vært midlertidig lokalisert ved Grenselandmuseet siden 2002.

Bildet «Lønboms plass» av John Savio

Lokalet på ca. 100 m² som Saviomusea leier til utstillingen, har plass til å vise ca. 40 av de totalt 901 verkene kunstsamlingen består av. Den begrensede plassen fører til at museet må fokusere på Savios mest kjente verk, fremfor å vise temautstillinger, for eksempel innenfor de forskjellige teknikker og medier Savio benyttet m.m.

Det arbeides fortsatt med etablering av et eget bygg for Saviomusea. I

2020 vedtok styret å igangsette en mulighetsstudie for å finne egnede lokaler. Mulighetsstudien ble ferdigstilt av Statsbygg i 2023, og oversendt Sametinget. Det er ikke fattet beslutning om bygg.

På grunnlag av manglende lokaler, har Saviomusea hatt avtale om utstilling ved Várjjat Sámi Musea i Varangerbotn og Ä'vv Saa'mi Mu'zei sommeren 2023.

Saviomusea deltar i det nasjonale museumsnettverket for kunst, og har i 2023 aktivt undersøkt utstillingsformer ved andre museer samt sett på andre sider ved kunstmuseumsdrift.

- Forvaltning av museets kunstsamling: registrering, katalogisering, dokumentasjon og bevaring. 147 gjenstander er lagt inn i Primus database. Blant databasens totalt 575 registreringer finnes også 7 fotografier og 3 gjenstander. Arbeidet med regi Utstillingsprosjektet **Ut i vide verden – Bente Geving i dialog med John Savio** er et utstillingssamarbeid mellom Saviomuseet og Bente Geving. Geving er en samisk fotokunstner, som i likhet med Savio har sine røtter i Sør-Varanger, men også har reist ut i verden. Utstillingen viser Bente Gevings fotokunst i møte med John Savios tresnitt. Strering og aksesjonsføre disse ble satt i gang i 2021 og videreført i 2023.
- Det er utfordrende for Saviomusea å drive aktiv innsamling av kunstverk, da vi ikke har avsatte midler til dette i budsjettet, eller nyter godt av innkjøpsordning i likhet med museene under Kulturdepartementet og Samisk Kunstmagasin i Karasjok. På denne måten går vi glipp av verdifulle tilskudd til samlingen.

- I 2023 er det samlet inn en del opplysninger fra private eiere av John Savios kunst. Denne informasjonen er verdifull i forhold til å øke vår kunnskap om Savios liv og kunstnerskap.

Samlingen ved Saviomusea består av:

- 901 kunstverk av John Andreas Savio. Kunstsamlingen består av tresnitt, tegninger, skisser, akvareller og oljemalerier
- 7 kulturhistoriske fotografier, papirkopier
- 174 kulturhistoriske gjenstander, herunder 90 gjenstander fra Bååstede-samlingen som ikke er fysisk tilbakeført fra Norsk Folkemuseum
- 6 kunstverk av andre kunstnere

Nøkkeltall:

- 2 fast ansatte, 1.5 årsverk
- 1 088 kunstverk og gjenstander i samlingen
- 13 903 besøkende på Saviomusea
- 11 474 besøkende på andre utstillingssteder
- Totalt 25 377 besøkende har fått oppleve John Savios kunst

Ganda ja nieida

3.2 Deanu Musea/Tana Museum

Deanu Musea drives fra Hovedhuset på museumsområdet i Polmak, som er åpne for publikum 2 måneder om sommeren og fra nye administrasjonslokaler på Tana bru. Fra november 2023 leide Tana Museum lokaler hos Norsk Villakssenter, og fikk dermed også samlet kontor- og magasin i samme bygg.

Det er Tana kommune som eier bygg, gjenstander, herunder båter, kunstverk, foto og arkiv. Deanu musea sitt friluftsmuseum, består av hovedbygg fra 1790, som er et tidligere handelssted i Polmak. Bygget og tilhørende vernede bygg ble tatt vare på fordi bygda Polmak delvis ble spart for brenning under andre verdenskrig.

Viktige oppgaver:

- Ivareta Tanadalens tradisjonskunnskap, og immateriell og materielle kulturarv
- Samisk språkarbeid, utstillingene, info-materiale, div språkaktiviteter etc,
- Få magasin, utstillingslokaler og fagansatte slik at vi kan få tilbake Bååstede gjenstandene til Tana.
- ivareta våre egne vernede bygg og tradisjonshåndverk
- få ut informasjon om den tradisjonelle tanabåten og alle båter i Tanadalen
- Samle inn og formidle ulike kulturuttrykk for elvesamisk kultur
- Forskning med utgangspunkt i elvesamisk kultur og historie
- Søke samarbeid med tilsvarende institusjoner lokalt og på tvers av den finsk-norske grensa i Tana

Museet skal nå publikum med kunnskap og opplevelse og være tilgjengelig for alle. Deanu musea har sin hoved tilstrømning av besøkende om sommeren. Utenom sesongen kan man etter avtale komme på besøk, få en innføring om hovedhuset, alle småhusene, bygningsvern, laksen, fiskemetoder, elva, elvebåten, gákti tradisjoner (samekofter), bygda Polmak, kommunen Tana og mye annet.

- Grenser i Sápmi - et årlig samarbeidsprosjekt med Polmak bygdela der bygdela arrangerer vandring til Buolbmátčohkka, har foredrag i grendehuset og selger varm mat. Museet samarbeider om tema og tilpasser vår utstilling til arrangementets tema. Denne gangen var det Aage Solbakk som fortalte om laksen.
- Gollevarri – villrein fangstanlegg, som i 2023 er med på søknaden til Unescos tentative verdensarvliste, under navnet Várjjat Siida
- Kopieringsprosjekt: Laksefjordkofte hentet fra Norsk Folkemuseum og kopiert i samarbeid med Duodjeinstituhta og lokal forening

Midlertidige utstillinger

- Gáktiene i Tanadalen
- Bååstede gjenstander og bilder
- Hjemmelaget – sjølberging og sjelefred

Nøkkeltall:

- 2 fast ansatte/1,5 årsverk
- 3 800 gjenstander og kunstverk i samlingen
- 418 besøkende

3.3 Várjjat Sámi Musea/Varanger Samiske Museum (VSM)

Museet har som hovedmål å dokumentere, utforske og formidle sjøsamisk kulturhistorie i Finnmark, med hovedvekt på Varangerområdet, samt Finnmarks forhistorie. Museet vektlegger også dokumentasjon, forskning og formidling av duodji, samisk forhistorie og samisk samtid. Videre er innsamling av fotomateriale som dokumenterer kultur og hverdagsliv i indre Varanger i nyere tid, samisk samtid og ivareta lokal samfunnsrolle. Formidling og forvaltning av Ceavccageađge/Mortensnes kulturminneområde, samt tilrettelegging for og formidling med temaopplegg til barn og unge. I tillegg gjør vi utviklingsarbeid samt dokumentasjons- og formidlingsprosjekt og søker eksternt finansiering.

Museets virksomhet drives fra hovedbygg i Varangerbotn, samt museumsbygget på Ceavccageađge/Mortensnes sommerstid, og bygningene i det tidligere Amtmannsgammen museum. Alle byggene er Nesseby kommunes eiendom. I tillegg har museet oppsyn med det privateide Sabahuset.

VSM kunne feire 40 år som samisk institusjon, og i forbindelse med Vuonnamarkánat ble det arrangert et jubileumsseminar som viste viktige sider ved museets virksomhet.

12 gjenstander som er tilbakeført eierskap fra Norsk Folkemuseum tilbake til VSM, ble overlevert oss i mai og stilt ut på museet. Det er betydningsfullt at gjenstandene kan vises frem til både lokalbefolkningen, men også andre interesserte.

Museumsleder Ingvild Pettersen med en av gjenstandene - hornlue

Bygningsvern og gamlebygging er viktig for VSM, og gammerrestaureringa på Mortensnes ble ferdigstilt.

Sola speiler seg i vinduet på den nyrestaurerte gammen på Mortensnes kulturminneområde. (foto: Roger Persson)

VSMs største satsing er Vuonnamarkánat, det årlige markedet som samler selgere og besøkende, med lokal/samisk profil og ekte duodji/håndverk. Markedet samler folk fra hele Finnmark, og mange fra finsk side av Sápmi deltar gjerne. Samarbeid med musikkfestivalen Eddemanak har gitt oss muligheten til å invitere nye musikere til Vuonnamarkánat.

Vuonnamarkánat

Sjøsamiske samlinger eid av Helmer Losoa ble kartlagt i 2018, og Unjárgga gielda/Nesseby kommune arbeider med å få overtatt samlingene. Parallelt arbeider VSM med plassbehov og endringer i magasinet. En overtakelse av denne samlingen vil styrke VSMs samlinger.

Nøkkeltall:

- 5 ansatte som utførte 4.3 årsverk
- 1471 gjenstander,
- 18 354 fotografier og ca. 8 hyllemeter privatarkiv
- Ca. 3 600 besøkende på Vuonnamarkánat
- 9 838 besøkende totalt

3.4 Ä'vv Saa'mi Mu'zei/Ä'vv Skoltesamisk Museum

I museets utstilling *Saa'mijânnam* Skoltelandet er hovedspråket skoltesamisk, og de besøkende får innblikk i den skoltesamiske historien fra istidens slutfase til etterkrigstiden.

Basisutstillingen Skoltelandet gir kunnskap om den skoltesamiske kulturhistorien, og binder språk, kulturelle skikker, og næringsutøvelse sammen med geografisk bosetting knyttet til årstidene. Utstillingen gir godt grunnlag for refleksjon og samtaler.

Temporærutstillinger:

I forbindelse med Samefestivalen kuraterte museet selv en utstilling med samisk klær, tilbehør, gjenstander mm.

Fra utstillingen "Samiske klær"

Koll'ješkuätt

Utstillingen, som besto av lyd og animering, var plassert utenfor museet i sommersesongen. Det var første gang vi hadde en utendørsutstilling. Utstillingstittelen kan oversettes som «Å begynne å høres» og henviser til at lyden av skoltesamisk språk og kultur høres i Neiden.

Jåttjed animasjon av Erja Taskinen

Formidling

Omvisninger/skoleopplegg til grunnskole og videregående, og for folkehøgskole og universiteter

Prosjekter

Inari kommune og Sør-Varanger kommune skal samarbeide om styrking og vitalisering av skoltesamisk språk og kultur.

.Det er mange oppgaver som knyttes til det å vitalisere et språk og en kultur. Det kan synes særdeles utfordrende i tid der krigen i Ukraina gjør at samarbeid med samer på russisk side er blitt så og si nesten umulig.

Utvalgte kulturlandskap – Skoltebyen

Det er opprettet ressursgruppe for UKL bestående av lokale og foreninger med tilknytning til området. I 2023 vil skjøtselsarbeidet foregå etter den reviderte skjøtselsplanen

Høydepunkt

Hennes kongelige høyhet Dronning Sonja og kronprinsesse Mette Marit avla museet et privat besøk, noe som ble satt stor pris på.

Nøkkeltall:

- 2 fast ansatte i 100% stilling
- 250 gjenstander
- 48 lydopptak, 95 bilder og 31 videoer
- 3 158 besøkende

4. Museumsutvikling og -oppgaver

4.1. Museets samfunnsoppdrag

Styret og ansatte har deltatt i forberedelser til strategiplan. Gjennom personalmøter, temamøter og kartlegging av hvordan ansatte opplever sin arbeidsplass, skal vi legge grunnlaget for den best mulige driften av våre museer. I kartleggingen fremgår det at de ansatte er særlig fornøyde med å ha viktig samfunnsrolle gjennom arbeidet sitt.

DVMV består av fire museer som er ulike hva gjelder størrelse, type museum og driftsstatus. Under DVMV finner man tre kulturhistoriske museer og ett kunstmuseum. Spennvidde i organisasjonen og museenes ulike behov ser man tydelig gjennom at Várjjat Sámi Musea/Varanger Samiske Museum har vært i drift i eget bygg siden 1995 mens Ä'vv Skoltesamisk museum i Neiden var ferdig bygget i 2008 og åpnet sine lokaler for publikum i juni 2017. Dette gir driftsorganisasjonen utfordringer da museenes behov er veldig forskjellig. På tross av ulike behov står museene sammen om å gi sine besøkende en best mulig opplevelse og bidra med sin museumsfaglige stemme lokalt, regionalt, nasjonalt og internasjonalt.

DVM har i liten grad fagstillinger ved sine museer. Det har vært over tid satset på formidling, noe også stillingsbetegnelsene viser. Vi har ikke teknisk konservatorkompetanse ved noen av museene. Både mangel på tilfredsstillende museumslokaler med plass til mottak, arbeidsarealer for gjenstander og kunst og magasiner og for lave driftsbudsjett gjør at arbeidsforholdene for de ansatte ikke er gode, og vi ikke er rustet til å ivare den samiske kulturarven som forutsatt i vårt formål.

4.1 Samlingsforvaltning

Samlingsforvaltning har vært et prioritert område for DVMV. Som en følge av manglende ressurser i de siste år, har ikke den ønskede

fremgang i arbeidet vært i tråd med målsettingen. Det vil derfor være nødvendig med en restart av arbeidet, slik at vi får en helhetlig samlingsforvaltning samt muligheten til å trekke på faglige ressurser på tvers av museene.

Det skal utvikles samlingsplan for alle museene. Museene har ulike utfordringer, og planen vil utvikles i ulikt tempo.

Saviomusea har ikke arbeidslokaler for å kunne jobbe med samlingen. I 2022 ble det foretatt en teknisk gjennomgang av museets malerisamling bestående av 42 oljemalerier. I begge tilfeller ble det utarbeidet tilstandsrapport med tilrådning om videre konserveringstiltak. Begge rapporter viser til de dårlige magasin, utstillings- og klimaforholdene ved den nåværende situasjonen i Grenselandmuseet, og understreker viktigheten av bedre forhold for samlingen generelt. For å gå videre med konserveringsarbeidet, slik det går frem av tilstandsrapportene at man bør, er det behov for finansiering og mer egnede lokaler for gjennomføringen.

Siste teknisk gjennomgang av museets kunstsamling av papirarbeider ble foretatt i 2003 -2004. Det anbefales at en slik gjennomgang blir foretatt ca. hvert 10.år. En slik gjennomgang er planlagt gjennomført i 2024.

Det er helt nødvendig å få museumsfaglige tilfredsstillende lokaler til disposisjon.

Deanu Musea: I perioder har museet utviklet og forbedret organisering og katalogiseringa av de privatarkivsamlingene og fotosamlingene. Størst innsats er lagt på Tana historielag og Tana ballklubb sine privatarkiv, som er delvis gjennomgått. 175 foto er blitt digitalisert og lagt inn i PRIMUS.

Deanu Musea har den største samlingen av gjenstander, og har en egen

båthall til oppbevaring av disse. Her oppbevares også størstedelen av gjenstandene i 2. etg. Det er ikke faglig forsvarlige lys- og klimaforhold, noe som er avdekket av konservator gjennom eget prosjekt.

VSM ser for seg at museets viktigste innsamling de nærmeste årene vil være å sikre fysisk tilbakeføring av de resterende 125 Bååstedegjenstandene og overtakelse av Helmer Losoas sjøsamiske samlinger. Dette vil kreve betydelige investeringer i nybygg og / eller utvidelse av dagens museumsbygg.

-

Ä'vv har ikke en vedtatt samlingsplan. Dette skal på plass i 2024. Per 31.12.2023 består Ä'vv sin samling av 164 gjenstander. En andel av samlingen i magasinet er nordsamisk og bør vurderes om de skal avhendes til Saviomuseet. I tillegg har museet en samling som befinner seg i Hallonenhuset i Skoltebyen. Disse 85 gjenstandene i Hallonenhuset

som må gås gjennom.

Aggregatene som klimaregulerer monterne har vært på service i 2023. Disse aggregatene sørger for meget stabile forhold i monterne. De fleste gjenstandene i basisutstillingen, med unntak av en gjenstand, står i disse klimaregulerte montrene. Service på disse aggregatene må gjøres annet hvert år.

I tillegg er det byttet hovedbefukter og backupbefukter via Statsbygg. Per 31.12.2023 er det bare backupbefukteren som operativ, og den sørger for at klimaet er innenfor et akseptabelt nivå.

4.2 Formidling

Formidling er høyt prioritert i DVMV.

Saviomusea har hatt flere tilbud, både til elever, lokalbefolkningen og besøkende for øvrig. I 2023 har det vært fokus på formidling av utstillingsprosjektet «Ut i vide verden», omvisninger i denne utstillingen og produksjon av utstillingskatalog. Saviomusea har i 2023 ikke hatt ressurser til å gjennomføre våre ordinære DKS tilbud, men har imidlertid prioritert å ta imot skoleklasser ved forespørsel.

Deanu Musea har skjedd på forespørsel, hoved tilstrømning av besøkende er om sommeren. Utenom sesongen kan man etter avtale komme på besøk, få en innføring om hovedhuset, alle småhusene, bygningsvern, laksen, fiskemetoder, elva, elvebåten, gákti tradisjoner (samekofter), bygda Polmak, kommunen Tana og mye annet.

VSM har de siste år utviklet digitalt undervisningsopplegg for skoleklasser, og utvikler også en digital guide. Det har blitt vist flere

utstillinger og avholdt en del arrangement. VSM har fått publisert en rekke objekter på Digitalt Museum. En videreføring av Digitalt museum er Europeana.com, en felles europeisk kulturarnettside, som "høster" informasjon fra Digitalt museum, og dermed tilgjengeliggjør VSMs samlinger for for et mye større, og internasjonalt publikum.

Temporære utstillinger

- Duodji, deler av museets samling av samtidsduodji ble vist i det tidligere biblioteket
- Barnas kunstutstilling, bidrag fra barnehagebarn og skoleelever ved Nesseby oppvekstsenter, vist i utstillingssalen Inggágoahti
- Utvalgte verk fra Saviomuseets samling, samarbeid med Saviomuseet, vist i utstillingssalen Inggágoahti
- Bååstede, tilbakeførte gjenstander fra Várjjat / Varanger, vist i det tidligere biblioteket

Vitenskapelige foredrag

- "Go eallinmáilmmiit beaškkihit. Sámi ja dáro risttalašvuohta rádjeguovllus." På norsk: "Når livsverdener kolliderer. Samisk og norsk kristendom i grenseland." På emnet "Tro og livsanskuelse i Sápmi", Sámi Allaskuvlla/Samisk høyskole, Jorunn Jernsletten
- "Når livsverdener kolliderer, historisk og i nåtiden. Samiske perspektiver på kristen praksis." På kurset: "Prest og teolog i praksis". Kurset er en obligatorisk del av innføringsopplegget for nye prester. Arrangør: Det teologiske fakultet, UiO, Jorunn Jernsletten

Publikasjoner

Populærvitenskapelig:

Jernsletten, Jorunn. "Sáhku opp av dvalen". Varanger årbok 2023, s.

51-66.

Fagfellevurdert:

Jernsletten, Jorunn. "Rematriering som museal praksis. Å børste støv av samisk kulturarv". Nordisk museologi nr. 1-2, 2023, s. 5-19.

Andre publikasjoner:

Ny nettutstilling: «Mortensnes kulturminneområde», med presentasjon av kulturminner i det vernede kulturminneområdet på Mortensnes, Nesseby kommune.

<https://mortensneskulturminner.no/>

Kurs: museet i samarbeid med Nuorta-Finnmárkku sámiid duodji arrangerte kurs med innføring i vevteknikken láchppin

Ä'vv Saa'mi Mu'zei/Skoltesamisk museum har gjennomført formidling til ulike grupper i tillegg til enkeltbesøkende, samt vist midlertidige utstillinger. Skoleklasser har vært prioritert, og elever fra grunn-, videregående og folkehøgskole har fått omvisning og formidling. Det har også vært en rekke institusjoner som har besøkt museet.

4.3 Forskning

Det har vært mindre kapasitet på forskning ved DVMV i 2023. Årsaken er mangel på kapasitet til å søke samarbeid og finansiering for, særlig for de museene som i dag ikke innehar forskningskompetanse.

Stiftelsen har en forskningsplan, knyttet til forskningskompetanse på VSM. og vi har ansatt en førstekonservator/formidler der.

I 2023 har vi deltatt i et nettverk for forskning i nord, «Dutkan davvin».

Målet er at prosjektet skal bidra til mer forskning i nord, gjennom at forskere på mindre museer samarbeider, deler og kan finne nye forskningspartnere. Dette prosjektet skal bidra til at institusjonene som er med, kan samarbeide om nye forskningsprosjekter. Jorunn Jernsletten fra VSM har hatt ansvar for forskningsfaglig fremdrift første halvår 2023.

På de øvrige museene er det for få fagstillinger til at forskning har blitt prioritert. Det legges imidlertid opp til samarbeid med forskningsinstitusjoner der det er mulig, og flere av museene har deltatt i prosjekter med bl.a. NINA.

4.4 Fornyng

Stiftelsen fornyer arbeidet med å lage en strategiplan. Det er gjort klart for mindre omorganiseringer som et resultat av strategiplanarbeidet. Planen skal vedtas i 2024.

For Stiftelsen er også prosjektet «Bååstede – tilbake til museumssiidaen» en start på fornyng av samlinger, forvaltning og formidling av gjenstandene i samlingene som skal tilbakeføres. Gjenstandene i seg selv vil på sikt sette ny dagsorden for utstillinger, debatter og forskning. I 2023 har vi fått stilt ut våre nye gjenstander. Det må arbeides videre med magasin- og utstillingskapasitet for å kunne få hentet samlingen på Norsk Folkemuseum og Kulturhistorisk Museum tilbake.

4.5 Kulturminnevern/forvaltning/skjøtsel

Sommeren 2023 har det blitt utført skjøtselsarbeid innenfor Ceavccageađge/Mortensnes kulturminneområde i Nesseby og i Skoltebyen i Neiden. Det ordinære skjøtselsarbeidet utføres i henhold til forvaltningsplan og finansieres museumsbevilgningen fra Sametinget. I tillegg har vi utført skjøtsel i Skoltebyen på vegne av Sør-Varanger Kommune, som forvalter ordningen med Utvalgte Kulturlandskap. Dette finansieres i egen søknadsordning, og som det rapporteres særskilt på.

Også i år var det økonomiske rammer til å holde Infohallen på Ceavccageađge åpen i sommersesongen. Vi anser dette kulturmiljøet som en vesentlig del av museets virksomhet og tilknytning til utstillingen på museet i Varangerbotn. De viktige kulturminnene som finnes på området, tilsier at det viktig også i en internasjonal sammenheng. Skjøtsel ble utført av innleid arbeidskraft, etter befaring.-/møte i juni.

Vi anser det som vesentlig å få bedre oversikt over antall besøkende, slik at vi kan bidra til tilrettelegging på best mulig måte.

Sametinget har hatt større fokus på fartøyvern i 2021, da de har overtatt ansvaret for dette fra Riksantikvaren. Både Deanu Musea og Várjjat Sámi Musea har båtsamlinger, som nå er registrert og skal oppdateres i Primus og publiseres på digitaltmuseum.no. Ä'vv deltar i et dokumentasjonsprosjekt finansiert av Riksantikvaren, der målet er å få dokumentert og på sikt bygget en kopi av "Neidenbåten", som har vært brukt i Neidenelva.

Skjøtsel i Skoltebyen bør utvides, da man ikke klarer å holde veksten under kontroll. Flere av kulturminnene forsvinner og blir offer for gjengroing. Det er flere tiltak som er planlagt, og tiltakene må søkes på fra Sør-Varanger kommune, som forvalter Utvalgte Kulturlandskap (UKL) og får overført midler til dette. Sametinget har også vært på befaring.

Skoltebyen (foto: Inge Arvola)

Bygningsvern blir også ennå viktigere fremover. Vi har en rekke hus og stabbur i våre samlinger, men vi ser at endringer i tilskuddsordninger gjør at det blir vanskeligere å få ivaretatt og restaurert vernede og verneverdige bygg i vårt virkeområde.

4.6 Arkiv

Deanu Musea har lagt mye arbeid ned i innsamling, registrering og formidling av arkiv. Samarbeidsprosjekt med andre museer i Finnmark, i regi av Finnmarksarkivene har utviklet seg over tid. Også **VSM** har betydelig arkiver, som trenger gjennomgang.

Det skal utarbeides en arkivstrategi i museumssiidaen, som skal gi føringer på hvordan vi kan arbeide godt med arkiv. Både Samisk Arkiv og Nasjonalbiblioteket har løsninger for digitalisering av papir-, lyd- og billedarkiver som skal vurderes.

4.7 Prosjekter

Det har vært mindre fokus på **nye** prosjekter i DVMV. Årsaken er bemanningssituasjonen, og ressurser til gjennomføring. Vi forbereder

oss på en bedre prioritering av prosjekter, der vi kan arbeide langsiktig og få god effekt på sikt.

Pågående eksterne/eksternt finansierte prosjekter

Saviomusea:

Ut i vide verden – i dialog med John Savios kunst, er et utstillingssamarbeid mellom Saviomusea/Saviomuseet i Kirkenes og fotokunstner Bente Geving, der Gevings fotografier skal stilles ut sammen med et utvalg av John Savios grafiske verk

1Fotokunstner Bente Geving, museumsleder Liv A. K. Svaleng og formidler Elin Magga med utstillingskatalog

Deanu ja Várjjat Museasiida
Tana og Varanger Museumssiida
Teän da Va'rjjel Mu'zeisiida

Deanu Musea:

Bååstede- kopiering av kofte

Várjjat Sámi Musea

Dutkan davvin – forskningsnettverk i nord

www.mortensneskulturminner.no

Ny nettutstilling som ble lansert i 2023. Fungerer som en digital vandring gjennom kulturminneområdet. Finansiert med prosjektmidler fra Sámediggi / Sametinget, VSM fikk tildelingen i 2021.

Ä'vw:

Prosjekt Neidenbåten

Et samarbeid med Neiden Helselag, dokumentering og kopibygging. Målet med prosjektet er å skape en rekonstruksjon av Neidenbåten, videreføre tradisjonskunnskapen samt dokumentere og formidle dens verdi. Prosjektets videre målsetning er at Neidenbåten skal være i bruk i sitt rette element, nemlig på Neidenelva, og slik bli en synlig del av dagens lokalmiljø.

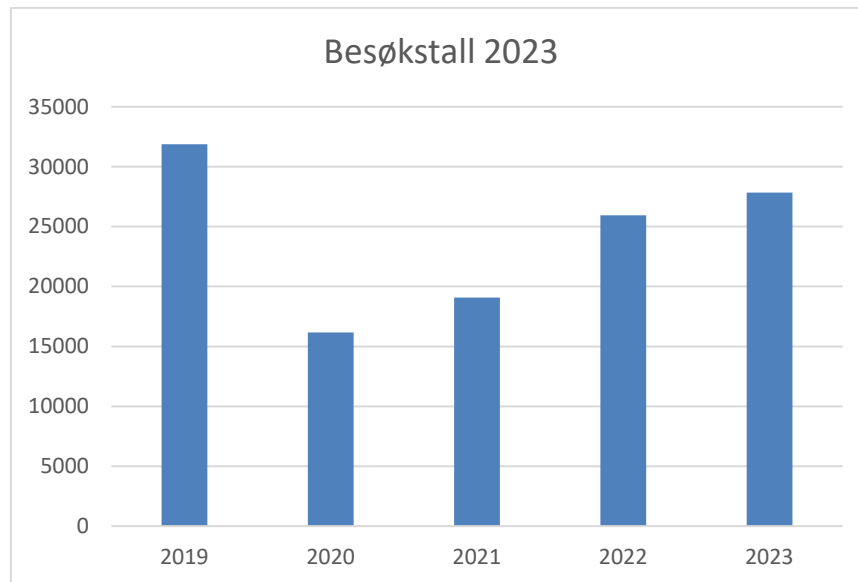
Revitalisering av skoltesamisk språk og kultur

Flere tiltak i Skoltebyen: Skiltplan, Sanking av sennegras i Skoltebyen, forprosjekt Bakerovn

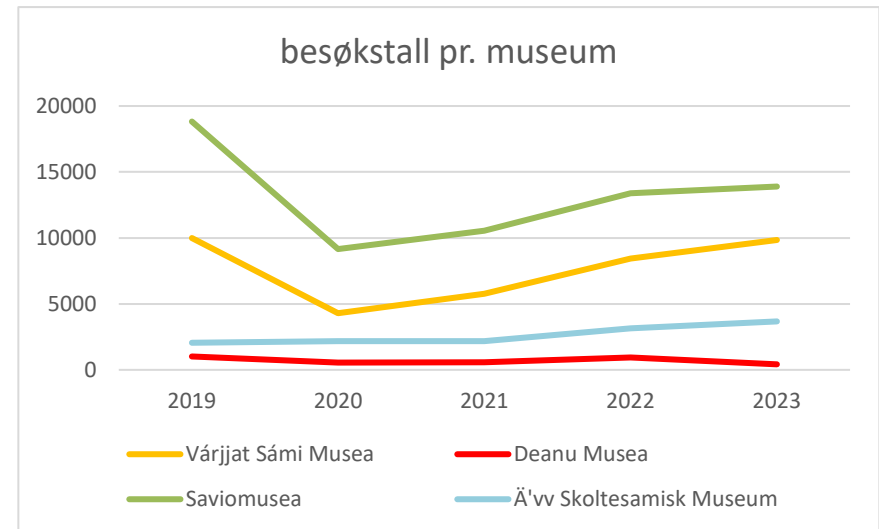

5. Besøksstrategier

27 831 besøkende (2022: 25 929) gir en økning på 1 902. Økningen er svakere enn i fjor, og det er en mindre tilbakegang på Saviomusea, som er det museet med høyest besøkstall i museumssiidaen.

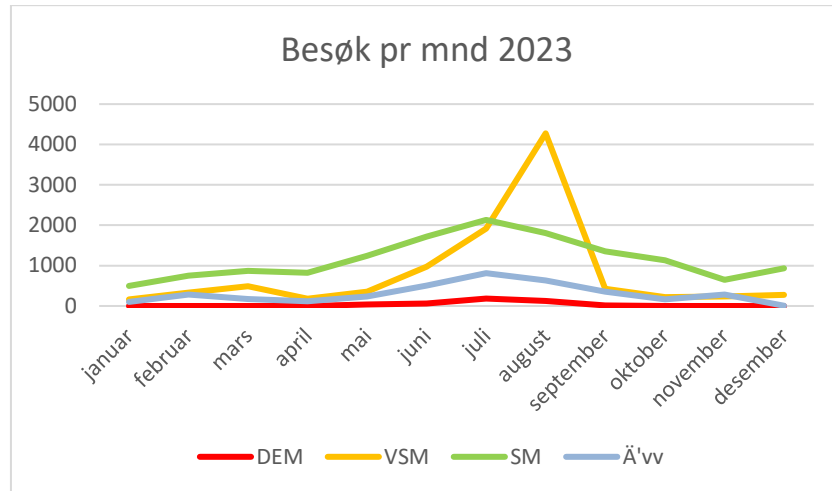

I 2023 har vi hatt stengt en tid for renovering på Ä'vv Skoltesamisk Museum, men de har likevel satt besøksrekord.

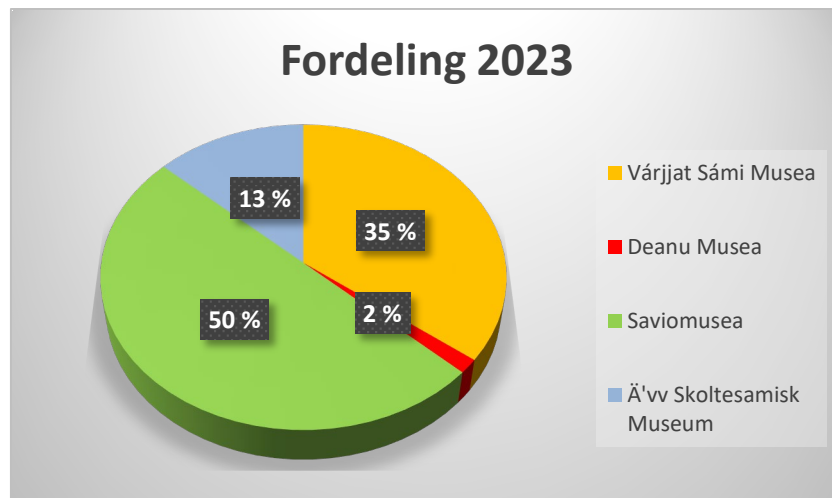

Det er krevende å få tak i arbeidskraft, slik at vi kan holde museene åpne så langt ut i august som vi ønsker. Studenter må til sine studiested tidligere, og det er generelt færre søkere til stillingene.

Vi har også merket oss at det var større forskyvning blant de besøkende. Der vi i 2022 hadde mest besøk i august, har det endret seg tilbake til at det er størst trykk i juli.

August inneholder også besøkstallene for Vuonnamarkánat

Totalt 13 903 har besøkt Saviomusea. Dette utgjør 50% av besøkstallet for hele museumsiidaen.

6. Regnskap 2023

6.1 Generelt

Regnskap føres av Tana Regnskapskontor, og Stiftelsen kjøper også lønntjenester fra samme leverandør.

6.2 Utvikling i resultat og stilling

Årsresultatet ble økt med 53.88 % til kr. 1 790 351. Omsetningen er i 2023 17 048 569 kroner som er en oppgang på 5.1 % fra i fjor. Årsresultatet ble økt med 19.87 % til 2 146 165 kroner. Totalkapitalen var ved utgangen av året 17 062 285 kroner, sammenlignet med kr. 14 337 808 året før. Egenkapitalandelen pr. 31.12.2023 var 79.9 % sammenlignet med 80.1 % i fjor.

Styret mener at det fremlagte årsregnskapet gir et rettviseende bilde over utviklingen og resultatet av foretakets virksomhet og stilling. Revisjonen gjøres av Vest-Finnmark Revisjon AS (VEFIK AS).

7. Vurdering av virksomheten i 2023

Stiftelsen anser fortsatt at de sammenslåtte museene skal levere det som stifterne har bestemt, for de neste årene. Det er ikke noe som tilsier endring i organiseringen av de samiske museene.

Arbeidet med å videreutvikle driftsorganisasjonen og få på plass administrative bestemmelser og rutiner har vært prioriterte oppgaver, og disse er nå på plass. Siden 2022 har stiftelsen arbeidet med strategiplan, for å sikre bedre forutsigbarhet for eget arbeid, og på den måten prioritere slik at vi leverer i henhold til formålet.

Vi har utviklet gode administrative rutiner, men på grunn av ressursmangel har vi vært nødt til å senke ambisjonene noe. Det har vært behov for mer overlapping av oppgaver, og vi har klart å få tak i vikarer ved lengre fravær, og på den måten redusert belastningen på andre ansatte. Vi har sett over tid at det er nødvendig å ha flere tilkallingsvikarer slik at vi kan ha en viss fleksibilitet.

DVMV er fortsatt en relativt ung organisasjon som ønsker å skape mest mulig aktivitet for sitt publikum. Vi ønsker å være en museumsfaglig aktør som blir lagt merke til og ha aktiviteter og tilbud som publikum etterspør. Våre ansatte gjør en flott innsats for å profilere DVMV utad. Vi har fått en tydelig samisk stemme blant museene i Norge, vi har god dialog med beslutningstakere og vi bidrar faglig inn på felter som forvaltning, formidling, fornying og forskning.

En slik satsing koster, og har ikke vært mulig all den tid selve museumsreformen har vært underfinansiert. Vi ser at satsingen bærer frukter og at dette skaper forventninger og etterspørsel, men samtidig vil det ikke være mulig å drive uten at tilskuddene justeres for lønns- og prisvekst.

Vi er derfor helt avhengig av at våre stiftere; kommunene, fylkeskommune og Sametinget fortsetter å ta ansvar og justerer opp sine tilskudd. De kommunene som ikke bidrar med minimum justering av lønns- og prisvekst, vil dermed legge byrden over på eget museum. Ikke minst er sikring av økt husleie for å få tak i nye lokaler, helt nødvendig. E

Stiftelsen vil uttrykke taknemlighet for at Troms og Finnmark fylkeskommune startet det økonomiske løftet for de samiske museene i Finnmark. Det er en god start, og vi har håp om at den gode dialogen vi har hatt med Finnmark Fylkeskommune gjenopprettes.

Deavu ja Várjjat Museasiida
Tana og Varanger Museumssiida
Teän da Va'rjjel Mu'zeisiida

Stiftelsen takker for alle bidrag, både i form av økonomiske tilskudd og ressursbruk som vi har fått tatt del i. Vi gleder oss til tettere dialog og fornyede driftsavtaler med eierkommunene, og med Sametinget som stifter, basert på ting, tid og tillit.

Varangerbotn 5.3.2024

Mariann W. Magga
Direktør

Som i 2022 valgte vi å gi bidrag til Redd Barnas arbeid for barn på flukt fra krig og konflikt.

**VI STØTTER REDD BARNA
OG DERES ARBEID FOR
BARN PÅ FLUKT FRA KRIG
OG KONFLIKT!**

Redd Barna